

Yttrande

Socialdemokraterna

2020-12-15

Ärende nr 2.2

Yttrande angående – Inriktning i arbetet med att ta fram en barnrättsplan samt upprättande av barnbokslut

De flesta barn och unga som växer upp i Göteborg gör det med bra förutsättningar, i trygga familjer och med bra materiella omständigheter. Sverige är ett av de bästa länder att vara barn i, med en utvecklad lagstiftning för barns bästa och med en gemensamt finansierad välfärd som ger frihet och trygghet.

Trots det är det alltför många som växer upp i fattigdom, i social utsatthet, under våld och förtryck. Den psykiska ohälsan har ökat stort under de senaste åren vilket gett högt tryck på elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatrin.

Mot denna bakgrund är det vår förhoppning att stadsledningskontoret i det fortsatta arbetet med barnrättsplan tydligare fokuserar på barns materiella livsvillkor och på konkreta åtgärder för att få barn och unga i Göteborg att må bra, ha mer lika chanser att klara skolan och bättre möjligheter att i framtiden få arbete och bostad.

Regeringens särskilda utredare har konstaterat att svensk lagstiftning och rättspraxis till största delen överensstämmer med barnkonventionen. Problemet är inte att vi har för få vackra skrivelser om ”ungas delaktighet och inflytande” eller om ”barns samma rättigheter och lika värde”. Problemet handlar till stor del om fördelningen av resurser och är ytterst en fråga om politik och ideologi.

Frågan om barns rätt kan inte separeras från övrig politik eller övriga verksamheter i staden. Barn påverkas i högsta grad av exempelvis hur och var i staden de bor, hur deras föräldrar mår, om de har jobb eller inte och hur deras arbetsmiljö är, hur förskolan och skolan fungerar. Om vi menar allvar med barns rättigheter kan inte barnrätt bara bli ytterligare ett ”perspektiv” inom stadens MR-byråkrati. Vi tror att ett tydligare avstamp i stadens befintliga och pågående arbete inom Jämlik Stad ger möjligheter för verklig förbättring i barns uppväxtvillkor.

Vi ställer oss därför lite frågande till stadsledningskontorets beskrivning av syftet med planen ”att öka den kommungemensamma styrningen av barnrättsperspektivet” och hoppas att kommunstyrelsen presenteras en mer precis och tydlig syftesbeskrivning när ett förslag till plan behandlas.

Yrkande

20-12-11

Ärende nr 2.2.1

Yrkande angående – Inriktning i arbetet med att ta fram en barnrättsplan samt upprättande av barnbokslut

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontorets inriktning ska i de grundläggande rättigheterna även belysa och inkludera de barn i Göteborgs stad som utnyttjas som mellanhänder av kriminella, samt barn som utsätts för kränkande händelser, såsom mobbing, rån och förnedring.
2. I övrigt godkänns tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Åtskilliga är de fall i Göteborg där vi läser om hur barn i Göteborg gör andra barn illa. Fenomenet där barn rånar barn, där barn misshandlar och förnedrar barn har ökat kraftigt. Vi har även barn i Göteborg som luras in, som utpressas och tvingas delta i kriminella gärningar. Eftersom det krävs att någon under 18 år är misstänkt på synnerliga skäl för att kunna häktas försvåras polisens utredningsarbeten.

Gärningsmännen har upptäckt att det är lätt att komma undan med brott. Det är också en helt annan tystnadskultur bland ungdomar idag. De pratar inte med polisen, de pratar inte med föräldrarna, man "golar" inte på varandra. På så vis kan unga omyndiga gärningsmän fortsätta utöva dessa övergrepp mot barn.

Det är av särskild vikt vid införandet av en barnrättsplan att dessa problem fångas upp. Barn som kommit i våldsverkares väg går ofta inte vidare i läkprocessen om de inte får någon som helst upprättelse.

En liten del i att underlätta läkprocessen för unga brottsoffer vore delvis att de fick ta del av en ekonomisk upprättelse i rimlig tid. Barn har mycket svårare än vuxna att förstå varför rättsprocesser tar lång tid. Före en rättsprocess avslutats, i det fall det ens blir en rättsprocess - skulle en särskild fond kunna upprättas för utsatta barn i Göteborg. Bekräftade barn som fallit offer för barn- och ungdomsrån, förnedring och misshandel i Göteborgs Stad, skulle då kunna äska en ekonomisk kompensation som ett första litet steg till upprättelse och läkning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-11-12

Diarienummer 1109/20

Handläggare

Helena Österlind

Telefon: 031-368 02 28

E-post: helena.osterlind@stadshuset.goteborg.se

Inriktning i arbetet med att ta fram en barnrättsplan samt upprättande av barnbokslut

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Inriktningen för arbetet med stadenövergripande barnrättsplan samt nämnders och styrelsers barnbokslut, i enlighet med stadsledningskontoret förslag i tjänsteutlåtandet, godkänns.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har enligt beslut 2020-06-16 § 20 gett kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan och gett samtliga nämnder och styrelser i uppdrag att upprätta årliga barnbokslut.

Stadsledningskontoret har tagit fram en inriktning för arbetet som till stor del bygger på kartläggningen av stadens arbete inför att barnkonventionen blev lag. Fokus för såväl barnrättsplan som barnbokslut kommer att vara de grundläggande rättigheterna i barnkonventionen, samt rättigheter där stadens organisation har stor rådighet. Arbetet kommer att ske i nära samverkan med barn och unga i staden, liksom med civilsamhällets organisationer med särskild barnkompetens, kommunstyrelsens råd samt stadens förvaltningar och bolag. Stadsledningskontoret har särskilt identifierat Ungdomsfullmäktige som ett viktigt forum för arbetet med barns rättigheter i Göteborg. Inriktningen för arbetet innebär att Ungdomsfullmäktige ska ges möjlighet att behandla förslaget till barnrättsplan och barnbokslut innan ärendet lämnas till kommunstyrelsen. Den stadenövergripande barnrättsplanen föreslås ha en planperiod till och med 2023 för att sedan, eventuellt, ingå i stadens gemensamma styrning inom den sociala dimensionen.

Ett förslag till barnrättsplan planeras att lämnas till kommunstyrelsen för ställningstagande under andra kvartalet 2021.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Regeringen uppdrog den 18 mars 2018 åt en särskild utredare att kartlägga och belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Ur det ekonomiska perspektivet framkommer bland annat att "barns rättigheter påverkas av resursbrist, både när det gäller ekonomiska resurser och faktiskt tillgång till personella resurser. Ett barns möjligheter att få sina rättigheter uppfyllda är olika beroende på var i landet barnet bor." Det finns således en tydlig

koppling till den sociala dimensionen, där vikten av barns och ungas jämlika villkor belyses.

Arbetet med att ta fram en barnrättsplan bedöms rymmas inom ordinarie budget. Den ekonomiska dimensionen kommer att belysas närmare i samband med förslag till stadenövergripande barnrättsplan/barnbokslut där förslagen till åtgärder bedömas utifrån resursbehov.

Bedömning ur ekologisk dimension

Tre av fyra unga känner oro för miljön och klimatet och frågorna är ständigt aktuella inom ungdomsfullmäktiges arbete. Bland annat har ett enigt ungdomsfullmäktige efter beslut på stormöte medverkat i en aktion för klimatet som arrangerades av organisationen Fridays for Future.

En barnrättsplan med fokus på de grundläggande rättigheterna, såsom att barns bästa alltid ska beaktas samt barns demokratiska rättigheter, kan få konsekvenser på den ekologiska dimensionen av stadens arbete. Ett ekologiskt hållbart samhälle påverkar barns framtida livsförutsättningar.

Den ekologiska dimensionen kommer att belysas närmare i samband med förslag till stadenövergripande barnrättsplan/barnbokslut.

Bedömning ur social dimension

Social hållbarhet brukar definieras som välbefinnande, rättvisa, makt, rättigheter och individuella behov. Faktorer som tillit och förtroende mellan människor samt graden av delaktighet i samhällsutvecklingen utgör också viktiga komponenter. Principerna för ett rättighetsbaserat arbete innebär:

- Att rättigheterna är odelbara och ömsesidigt beroende av varandra
- Icke diskriminering och jämlikhet
- Deltagande och inkludering
- Transparens och ansvarstagande

Barns rättigheter är mänskliga rättigheter och alla barn är med stöd av konventionen rättighetsbärare. Den stadenövergripande planen kommer utgå ifrån dessa principer.

Den sociala dimensionen kommer att belysas närmare i samband med förslag till stadenövergripande barnrättsplan/barnbokslut.

Bilaga

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2020-06-16 § 20

Ärendet

Kommunstyrelsen har att ta ställning till stadsledningskontorets inriktning och tidsplan för arbetet med stadenövergripande barnrättsplan samt nämnder och styrelser barnbokslut. Stadsledningskontoret förslag till barnrättsplan planeras att lämnas till kommunstyrelsen för ställningstagande under andra kvartalet 2021.

Beskrivning av ärendet

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 och ratificerades av Sverige 1990. Att barnkonventionen blev lag 2020 betyder inte att barn i Sverige får nya rättigheter eftersom dessa redan ska vara införda i de svenska lagarna (genom transformering). Däremot finns exempelvis möjlighet till prövning i svensk domstol genom att barnkonventionen nu är lag.

Med anledning av att barnkonventionen blev lag den 1 januari 2020 kartlade stadsledningskontoret 2019 stadens arbete med barnkonventionen. Kartläggningen redovisades i delårsrapport mars 2020 (dnr 0251/20). Kartläggningen visade bland annat att det finns flera exempel på förvaltningar och bolag som bedriver ett kontinuerligt, aktivt och strategiskt arbete vad gäller barnrättsfrågan. Samtidigt framkom att en del förvaltningar och bolag inte bedömde sig vara berörda av barnkonventionen, vilket innebär att staden inom vissa områden står utan beredskap och kompetens i det barnrättsliga arbetet.

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 åt kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan. Samtidigt uppdrogs alla nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. Syftet med en stadensgemensam barnrättsplan var att öka den kommungemensamma styrningen av barnrättsperspektivet samt att öka kompetensen och ambitionsnivån i staden.

Omvärldsbevakning

Regeringen uppdrog den 18 mars 2018 åt en särskild utredare att kartlägga och belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utredningen är omfattande och överlämnades till regeringen den 12 november 2020 (SOU 2020:63)

Utredningens bedömning är att svensk lagstiftning och praxis till allra största delen stämmer överens med barnkonventionen. Det finns dock några undantag. Dessutom har utredningen gjort iakttagelser som är relevanta även för kommunens arbete med barns rättigheter och som kan komma att ha bäring på en kommande stadenövergripande barnrättsplan. Bland att lyfts att:

- Inom flera verksamheter finns en uppfattning att yngre barn inte kan uttrycka sina åsikter och att det närmast är skadligt för dem.
- Vissa upplever att det är svårt att i sin yrkesroll prata med barn, eftersom de inte är vana vid det. En del upplever att det saknas metodstöd och att det stöd som finns inte kommer från officiella källor eller är svårt att hitta.
- På flera håll finns det en osäkerhet kring hur barnkonventionen ska tolkas och tillämpas inom den egna verksamheten och i relation till annan lagstiftning på området.
- Det finns en bristande samverkan mellan olika aktörer som arbetar med barn.

Utöver ovanstående omvärldsbevakning kommer erfarenheter från andra kommuners barnrättsarbete inhämtas, däribland Stockholm och Malmö, som både tagit fram stadenövergripande styrande dokument för barnrätt.

Stadsledningskontorets tolkning av uppdragen

Stadenövergripande barnrättsplan

Stadsledningskontoret tolkar uppdraget med att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan utifrån syftet att öka den kommungemensamma styrningen av barnrättsperspektivet samt att öka kompetensen och ambitionsnivån i staden.

Barnkonventionen har nyligen blivit lag och nu finns möjligheter att agera för att öka kunskaperna i staden om vad lagen innebär för den egna verksamheten. En plan redan 2021 sätter fokus på barnrättsfrågorna och signalvärdet är tydligt – barns rättigheter ska värnas och stärkas. Barn har inte heller rösträtt och är svårare att höra genom de ordinarie demokratiska processerna.

En stadenövergripande barnrättsplan ska vara ett av stadens verktyg för att möjliggöra ökad barnrätt. Den ska fokusera på att säkerställa barns individuella rättigheter enligt barnkonventionen, med ett särskilt fokus på de grundläggande rättigheterna i:

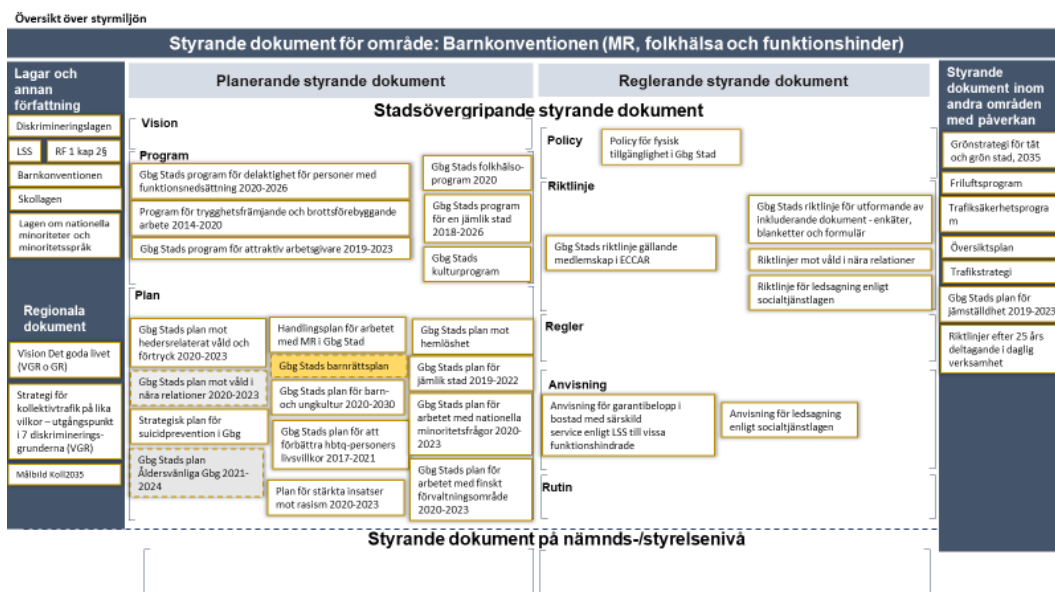
- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
- Artikel 3: Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
- Artikel 12: Varje barn har rätt att uttrycka sina åsikter.

Utöver dessa grundläggande rättigheter kan planen komma att lyfta andra artiklar som har en särskild relevans för just stadens verksamheter och där staden har stor rådgighet, såsom barns rätt till lek, vila och fritid (artikel 31). Ett viktigt underlag till prioriteringar i den stadenövergripande barnrättsplanen kommer att vara dialogerna med Ungdomsfullmäktige. På så sätt prioriteras även barns demokratiska rättigheter, som är en förutsättning för arbetet med samtliga artiklar.

Kartläggningen som genomfördes 2019 visade utvecklingsmöjligheter gällande stadens kompetens, samordning, barns och unga delaktighet samt uppföljning. Den stadenövergripande barnrättsplanen kommer även ha dessa fyra områden i fokus.

Koppling till andra styrande dokument

I nedanstående bild över styrmiljön så framkommer att det finns ett flertal styrande dokument att förhålla sig till i arbetet med en barnrättsplan. Arbetet med en stadenövergripande barnrättsplan kommer att innefatta en analys av redan beslutade åtgärder ur ett barnrättsperspektiv.

Kommunstyrelsen behandlade 2020-11-11 en kartläggning av stadens styrande dokument för att förenkla och minska antalet program (dnr 0322/20). I översynen redogör stadsledningskontoret för möjligheten att genom en mer sammanhängande och överblickbar styrning, med färre planer och program, öka möjligheterna att faktiskt förändra för göteborgaren generellt och för specifika målgrupper. Detta gäller särskilt styrning inom den sociala dimensionen, där risken för konkurrens mellan programmen och planerna har försvårat styrningen. Kommunstyrelsen har därför fått i uppdrag att, i samarbete med berörda nämnder, utreda förutsättningarna för att samordna program och planer inom demokrati, folkhälsa, jämlikhet, mänskliga rättigheter och funktionshinder.

Planens giltighetstid

Stadsledningskontoret ser fördelar med att arbetet med barns rättigheter ses som en del av de mänskliga rättigheterna, som i sin tur är odelbara. Därmed ser stadsledningskontoret att den plan som tas fram under 2021 bör ha en kortare plantid, med fokus på åtgärder som kan genomföras innan det, eventuellt, finns en gemensam styrning av mänskliga rättigheter, folkhälsa, demokrati, jämlikhet och funktionshinder, där barns specifika förutsättningar finns med. Ett samordnat och tydligt arbete med dessa frågor i staden skapar förutsättningar för en helhet där delarna berikar, och inte konkurrerar, med varandra. Trots det ser stadsledningskontoret ett behov av en stadenövergripande barnrättsplan redan i detta skede.

Barnrättsplanen föreslås gälla till sista december 2024. Planen kommer att ha indikatorer för att kunna mäta hur arbetet på en stadenövergripande nivå utvecklas. Uppföljningen av planen kommer att samordnas med uppdraget om barnbokslut.

Barnbokslut

Parallellt med att barnrättsplanen tas fram kommer ett arbete pågå med hur formerna för ett barnbokslut ska se ut, vilket ska ge ett stöd för hur samtliga nämnder och styrelser ska följa upp barnrättsplanen. Det kan till exempel vara i form av en anvisning i vad som ska ingå i ett barnbokslut. Barnbokslutet som görs på en årlig basis ska ligga som stöd för verksamhetsutveckling och planeringen inför det kommande året för att driva arbetet framåt. Uppföljningen av planen behöver kopplas ihop med nämnders och styrelsers barnbokslut. Hur detta ska gå till och hur ofta planen ska följas upp kommer att utredas i samband med att planen tar form. Bland annat kommer möjligheterna att se hur

barnboksluten kan knyta an till stadens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess undersökas.

I likhet med processen att ta fram barnrättsplanen är intentionen att barn och unga ska vara delaktiga i uppföljningen av barnboksluten för att få in deras synpunkter på hur väl stadens verksamheter bedriver ett aktivt barnrättighetsarbete och vilka resultat detta gett. Barn och ungas delaktighet i uppföljningen kommer att utvecklas tillsammans med processen att ta fram barnrättsplanen.

En av utmaningarna som identifierats är att barnkonventionens artiklar kan stå i konflikt med varandra vilket bidrar till målkonflikter och en komplexitet att utröna barnets bästa. Flera av målkonflikterna återfinns inom stadsutveckling samt i förhållande till den svenska lagstiftningen. Rätten till en skälig levnadsstandard (t ex tillgång till bostäder) står i konflikt med barns rätt till gröna ytor för lek, fritid och rekreation, liksom att den svenska lagstiftningen bygger på ett starkt föräldraperspektiv som kan hamna i direkt konflikt med barnens rätt att höras i alla frågor som berör dem. Eftersom artiklarna i barnkonventionen är ömsesidigt beroende av varandra behövs en analys av hur förhållandet ser ut dem emellan och hur bedömningen av barnets bästa har gjorts.

Planering och inriktning för processen

Stadsledningskontoret har sedan flera år tillbaka ett strukturerat och tvärsektoriellt arbete med barnrättsfrågor och har genom detta uppmärksammat och rapporterat utmaningar och goda exempel på barnrättsområdet. Det tvärsektoriella arbetssättet ligger även till grund för hur stadsledningskontoret valt att arbeta med kommunfullmäktiges uppdrag i att ta fram en barnrättsplan för staden.

Artikel 12 i barnkonventionen lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. Ett självklart arbetssätt för stadsledningskontoret i framtagandet av planen är barns delaktighet redan från start. Därför har ungdomsfullmäktige ombetts att bilda en referensgrupp som träffar stadsledningskontoret varannan vecka i arbetet med framtagandet av en barnrättsplan. Ungdomsfullmäktiges referensgrupp har också i uppdrag att tillsammans med stadsledningskontoret förbereda större dialoger med barn och unga som ytterligare ett bidrag i att fånga deras röster till barnrättsplanen. Ungdomsfullmäktige planerar även för att behandla planen (tillstyrka eller avslå) på stormöte i maj 2021. Stadsledningskontoret har för avsikt att tillvarata det arbete som gjordes i samband med kartläggningen av stadens barnrättsliga arbete då 30 barn i åldrarna 4–17 år intervjuades kring deras syn på barnrätt och hur barn lever i Göteborg. Ungdomsfullmäktiges vice ordförande uttryckte då följande: *Arbetet med barns rättigheter tar aldrig slut. Tvärtom. Barnkonventionen behöver göra ett starkare avtryck i alla stadens rum.*

Ett annat viktigt sätt att tillvarata barnrättsperspektivet är dialog med civilsamhällets röstbärande organisationer. Genom dialog med civilsamhället ser stadsledningskontoret bland annat möjligheter att tillvarata perspektiv från de barn som sällan eller aldrig kommer i kontakt med stadens verksamheter. Dialoger planeras även med kommunstyrelsens råd.

Utöver dialoger med barn, unga och civilsamhället så innefattar inriktningen även en dialog med stadens förvaltningar och bolag.

En försvårande omständighet i att föra dialog med relevanta aktörer är den pågående pandemi som påverkar allas våra arbetssätt. Dialoger förs därför och planeras uteslutande via digitala ytor. Stadsledningskontoret bedömer att delaktighet är en viktig förutsättning för ett gott resultat med barnrättsplanen som inte får kompromissas med.

Stadsledningskontoret avser att återkomma till kommunstyrelsen med förslag till barnrättsplan under andra kvartalet 2021. Planen kan då med fördel remitteras ut till nämnder och styrelser, samt eventuellt till aktörer med särskild barnkompetens.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets bedömning är att en stadenövergripande barnrättsplan med ovanstående inriktning ger ett tydligt fokus på barns individuella rättigheter. Samtidigt kan arbetet med barns rättigheter med fördel ingå i Göteborgs stads, eventuellt, samlade arbete med mänskliga rättigheter, demokrati och folkhälsa längre fram. Med ett tydligt fokus på barnens grundläggande och demokratiska rättigheter, bedömer stadsledningskontoret att positiva effekter även kan komma inom övriga områden.

Ett barnbokslut som syftar till att åskådliggöra barns bästa ur respektive nämnds- och styrelses perspektiv, och som dessutom genomförs med delaktighet av barn och unga, ger möjlighet till en verksamhetsutveckling som gagnar barns och ungas rättigheter i Göteborg.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Uppdrag att ta fram en barnrättsplan samt upprättande av barnbokslut

§ 20, 0251/20

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Kommunstyrelsen tar fram en stadenövergripande barnrättsplan.
2. Samtliga nämnder och bolag upprättar årligen ett barnbokslut.

Handling

2020 nr 130.

Yrkanden

Bosse Parbring (MP), Stina Svensson (FI), Nina Miskovsky (M), Erik Norén (V) och Kristina Bergman Alme (L) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkandet från V och MP i kommunstyrelsens om att partnerskapsavtalen med Shanghai ska avslutas.

Beslutsgång

Enligt 5 kap 57 § kommunallagen ska ordföranden vägra lägga fram ett förslag till beslut om ordföranden anser att förslaget innebär att ett nytt ärende väcks. Det är ordföranden som prövar detta.

Ordföranden finner att Jörgen Fogelklous yrkande om att avsluta partnerskapsavtalen med Shanghai är ett nytt ärende. Det ärende som kommunfullmäktige har att ta ställning till är uppdrag till kommunstyrelsen att ta fram en barnrättsplan samt upprättande av barnbokslut. Ordföranden vägrar därför att ställa proposition på yrkandet från Jörgen Fogelklou.

Propositionsordning

Ordföranden finner att det återstår ett förslag till beslut. Kommunfullmäktige beslutar härefter att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen
Stadens nämnder och bolag

Dag för justering

2020-06-24

Vid protokollet

Sekreterare

Christina Hofmann

Ordförande

Anneli Rhedin

Justerande

Pär Gustafsson

Justerande

Håkan Eriksson